

La «NZZ» admonescha

Diever e maldiever da la crusch svizra

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **Ils 7 da schaner, l'emprima sonda da l'on, gist suenter Bavania, è la «NZZ» cumparida cun la lingia grossa sin la prima pagina: «Schweizerkreuz im Kühlregal». L'artitgel sutvart stigmatiseva il diever a bainplachair da noss emblem naziunal e numnava dumondas avertas ch'i fiss percenter opportun da sclerir sut l'ensaina da la crusch svizra.**

I vala la paina da resumar e commentar lez essai da redactor Helmut Stalder.

L'essai punctuescha: «Bischlas da biera cun l'emblem naziunal svizzer, armas cun vopnas, aua minerala, jogurt, flettas da chaschiel – dapertut cruschs svizras. Las bandieras na mett'ins betg mo sin vivondas ed auters bains da consum en l'entir pajais. Era blers affars han integrà la crusch alva sin fund cotschen en lur logo, ubain garnì lur num cun l'aggiunta «XY of Switzerland». Ins pudess crair che l'omnipreschientscha da simbols naziunals exprimia ina segirezza da sasez nova, (...) ina sort return a valurs e prestaziuns che fan ora l'identitad svizra (...). Ma lez success en il mund dal consum deriva atgnamain da la legislaziun nova davart la genuinadad (...). Ins ha revedì la lescha per proteger vopnas ed autras ensainas publicas, sco era la lescha per proteger marcas (...). Per fatschentas astg'ins ussa duvvar la crusch svizra, e quai betg mo per prestaziuns, mabain era per products che satisfetschian a las cundiziuns da genuinadad (...). Ins duai proteger la marca 'Svizra' ed a medem temp lubir ses

diever per la vendita (...). Oramai dastg'ins duvvar la crusch svizra (...) per derasar reclamationas da tuttas sorts ch'ins possia colliar cun la Svizra. Quai vegn segir a far mintga producent, sche ses product cuntegna la quota basegnai vla da materias primas e d'andaments da fabricaziun indigens (...). La crusch svizra munta mo pli la provenientscha d'ina martganzia (...) e vegn tuttafatg svidada da ses senn.»

Usits ed istorgia

Stalder crititgescha in svilup parallel en noss tschientaner areguard auters simbols da la Svizra: «A l'entschatta ha la politica pruva da sa patrunar da las ensainas naziunales. La pps ha occupà spert e sistematicamain la simbolica statale (...): Assembleas en ina chamona da tir cun bandieras [a Türitg-Albisgüetli] ed en champs da battaglia medievals, gruppas da costumes, bittabandieras euv. (...). Cuzunt il 2015 han ins pruva da sa servir dal passà svizzer, commemorond Morgarten [1315], Marignano [1515] ed il Congress da Vienna [1815] (...) per legitimar la politica actuala: Morgarten sco inizi presumtiv da la liberaziun, Marignano sco entschatta da la neutralitad, l'Acta finala da Vienna sco legitimaziun europeica bain meritada da quella neutralitad.» Ma tals usits e tals onns memorabels pertutgan mintgamai mo ina part da la Svizra. I descha da far endament che la Svizra da Morgarten era mo il coc da quella da Marignano e che lezza terrada pertutgava mo ina confederaziun da tredesch chantuns, en-

tant che las Trais Lias reticas possedeavan la Vuclina, e ch'il Vad fascheva part da la Savoia cun Turin e Nizza.

Dumondas avertas

L'autur menziuna pia la garanzia internaziunala da la neutralitad: «Il patg da pasch da Paris ha confermà ils 20 da november 1815 la neutralitad perpetna gia empermissa dal Congress da Vienna, garantind l'integritad ed inviolabilitad dal territori svizzer extendi*». El concluda ses essai cun «ina glista da dumondas che la crusch svizra stuess atgnamain represchentar: Las relaziuns dal pajais cun l'Europa, il futur da las relaziuns bilaterales, la posiziun globala dal pitschen stadi avert, (...) il grad da solidaritad tranter las generaziuns, l'equiliber tranter las regiuns, ma cuzunt il futur dal stadi tradiziunal en il mund.» Igl è cler che questas dumondas, cuzunt las emprimas, resguardan la noziun da neutralitad: Tge munta questa cur ch'ils quatter principals stadis limitrofs da la Svizra fan part da la medema «Uniun europeica»? cur ch'ils trais pli impurtants da quels quatter aderesch a la medema alianza defensiva internaziunala? Ins po metter en dumonda l'adjectiv «pitschen»: La Svizra n'è segir betg in stadi finanzialmain pitschen, anzi, era pervi da sia forza finanziala ed economica sto'la definir sia posiziun areguard l'Europa ed amez il mund. E sias respostas ston purtar il bul da la crusch svizra.

* Thomas Maissen, *Geschichte der Schweiz*. Quarta ediziun curregida. Baden/AG (hier + jetzt, ISBN 978-3-003919-17-41) 2012, p. 183.